

Selvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin.

SEURANTAKYSELY 2017

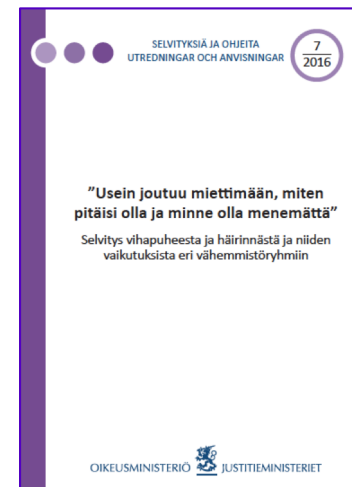
SISÄLLYS

1.	Johdanto.....	4
2.	Vastaajat.....	8
3.	Kolmansiin osapuoliin kohdistunut vihapuhe ja häirintä	15
4.	Kohderyhmän kokemukset vihapuheesta ja häirinnästä	18
i.	Omakohaisten kokemusten perusteet.....	18
ii.	Yleisyys.....	19
iii.	Tapahtumapaikat	20
iv.	Tapahtumatilanteet	21
v.	Tekijät	29
vi.	Vihapuheesta ja häirinnästä ilmoittaminen.....	31
vii.	Vihapuheen ja häirinnän vaikutukset.....	33
5.	Johtopäätökset	41
	Liite 1: kyselylomake	54

— 1 JOHDANTO

MITÄ KYSYTTIIN JA MIKSI?

- Tässä raportissa kuvataan eri vähemmistöryhmiin kohdistuvan vihapuheen ja häirinnän ilmenemistä ja vaikutuksia turvallisuuden tunteeseen. Edellinen vastaava kysely toteutettiin oikeusministeriön toimeksiannosta [syksyllä 2015](#). Tuolloin aineistona oli avoimen kyselyn lisäksi kohderyhmä- ja asiantuntijahaastatteluita. Nyt tehdyllä kyselyllä on haluttu päivittää tilannekuvaa. Tiedonkeruu on toteutettu Owl Group Oy:n taholta osana [Kotouttamisen kumppanuusohjelman](#) lupausprosessia.
- Tuloksia tulkittaessa tulee muistaa, että kyselyyn vastaajat ovat itse valikoituneet näytteeseen, jota ei voi pitää edustavana otoksena perusjoukosta. Aineiston perusteella voidaan kuvata ilmiötä ja kokemuksia, mutta ei tehdä yleistyksiä vihapuheen ja häirinnän laajuudesta. Laajemman tietopohjan saamiseksi kohderyhmäkohtaisia tuloksia peilataan muiden tahojen tuottamiin, aihetta ja kohderyhmiä sivuaviin selvityksiin ja tutkimuksiin luvussa 5.
- Selvitystyön lähtökohtana on ollut tehdä näkyväksi vihapuheen ja häirinnän ilmenemistä yhteiskunnassa eri vähemmistöryhmien näkökulmasta sekä tuottaa tietoa vihapuheen ja häirinnän vaikutuksista, jotta tietoa vasten voidaan myös esittää keinoja siihen puuttumiseksi.

SELVITYKSEN TOTEUTUS

Kyselyn kohderyhmät

- Tämän selvityksen kohderyhmiä ovat romanit, saamelaiset, suomenruotsalaiset, vammaiset, seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvat, uskonnolliseen vähemmistöryhmään kuuluvat sekä vieraskieliset, ulkomaan kansalaiset ja maahanmuuttajataustaiset.

Kyselylomake

- Vuonna 2015 toteutetun kyselyn kyselylomakkeeseen tehtiin muutama tarkennus.
- Kyselylomakkeeseen lisättiin kaksi vähemmistöryhmää edellisen selvityksen palautteen perusteella: Suomenruotsalaiset nostettiin omaksi vähemmistöryhmäksi vihapuheen tai häirinnän perusteeksi. Lisäksi uskonnollisen vähemmistöryhmän ohella vähemmistöryhmäksi oli nyt mahdollista valita uskontokuntaan kuulumaton/ ateisti. Mikäli uskontokuntaan kuulumattomat olivat kokeneet vihapuhetta tai häirintää tämän perusteella, oli heillä mahdollisuus valita vihapuheen tai häirinnän perusteeksi uskonnolliseen vähemmistöryhmään kuuluminen.

SELVITYKSEN TOTEUTUS

Kyselyn toimittaminen kohderyhmille

- Selvitys toteutettiin sähköisen kyselyn avulla. Kysely oli saatavilla suomen, ruotsin ja englannin kielillä.
- Kohderyhmiä tavoiteltiin useiden eri tahojen kautta. Näitä tahoja pyydettiin välittämään tietoa kyselystä sekä kyselyn vastauslinkki kohderyhmiin kuuluville henkilöille.
- Tyypillisesti nämä tahot olivat kohderyhmän etuja ajavia järjestöjä ja yhdistyksiä, kuten vammaisjärjestöt, SETA ry, eri kulttuureja edustavat yhdistykset, romaniyhdistykset, saamelaiskäräjät ja saamelaisyhdistykset sekä eri uskontokuntien viralliset edustajatahot, Vapaa-ajattelijat ja Uskontojen uhrien tuki ry. Kaiken kaikkiaan pyyntö kyselyn välittämisestä toimitettiin 61 taholle.
- Kyselyyn oli mahdollista vastata 11.12.2017–7.1.2018 välisenä aikana.

Käytetyt termit

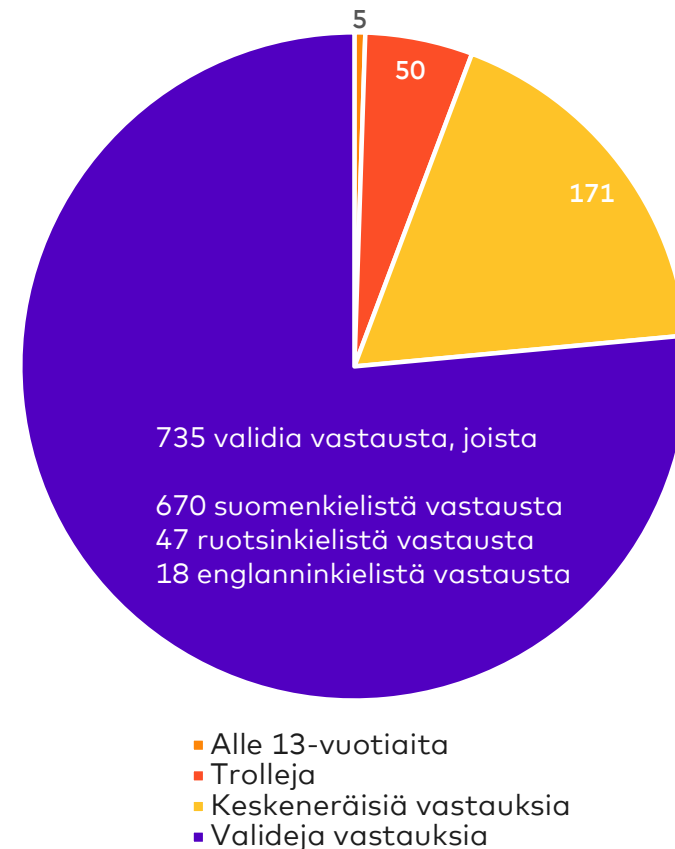
- Häirintä voi olla esimerkiksi loukkaavaa puhetta, sähköpostiviestejä tai eleitä. Vihapuhe voi olla julkisuudessa (esimerkiksi julkisella paikalla, internetissä tai tiedotusvälineissä) esitettyä ilmaisua tai puhetta, jolla levitetään, yllytetään, ylläpidetään tai oikeutetaan vihaa.
- Käytännössä vastaavat ovat itse voineet määritellä, mikä heidän mielestään on vihapuhetta ja mikä häirintää, eli minkälaiset ilmaisut tai eleet he ovat kokeneet loukkaavana tai uhkaavana. Nämä ovat voineet vaikuttaa esimerkiksi omaan tai läheisten turvallisuuden tunteeseen.

— 2 KYSELYN VASTAAJAT

KYSELYN VASTAAJAT

- Kyselyyn vastasi yhteensä 961 henkilöä.
- Kaikki vastaukset käytiin läpi ja ennen vastausten tarkempaa luokittelua niiden joukosta poistettiin:
 - Niiden vastaajien vastaukset, jotka olivat alle 13-vuotiaita (5kpl)
 - Selvästi puutteelliset tai keskeneräiset vastaukset (171 kpl)
 - Lisäksi aineistosta poistettiin vastaukset, joista ilmeni, että tarkoituksena on ollut häiritä kyselyn toteutusta (luokiteltu viereisessä kuvassa trolliksi, näitä vastauksia oli yhteensä 50 kpl). Nämä olivat yleensä joko vastauksia, joissa vastaaja oli valinnut sekavia taustatietoja kuten useita vähemmistöryhmävaihtoehtoja tai joiden avovastauksissa on käynyt ilmi esimerkiksi vastaajan maahanmuuttovastaiset motiivit.

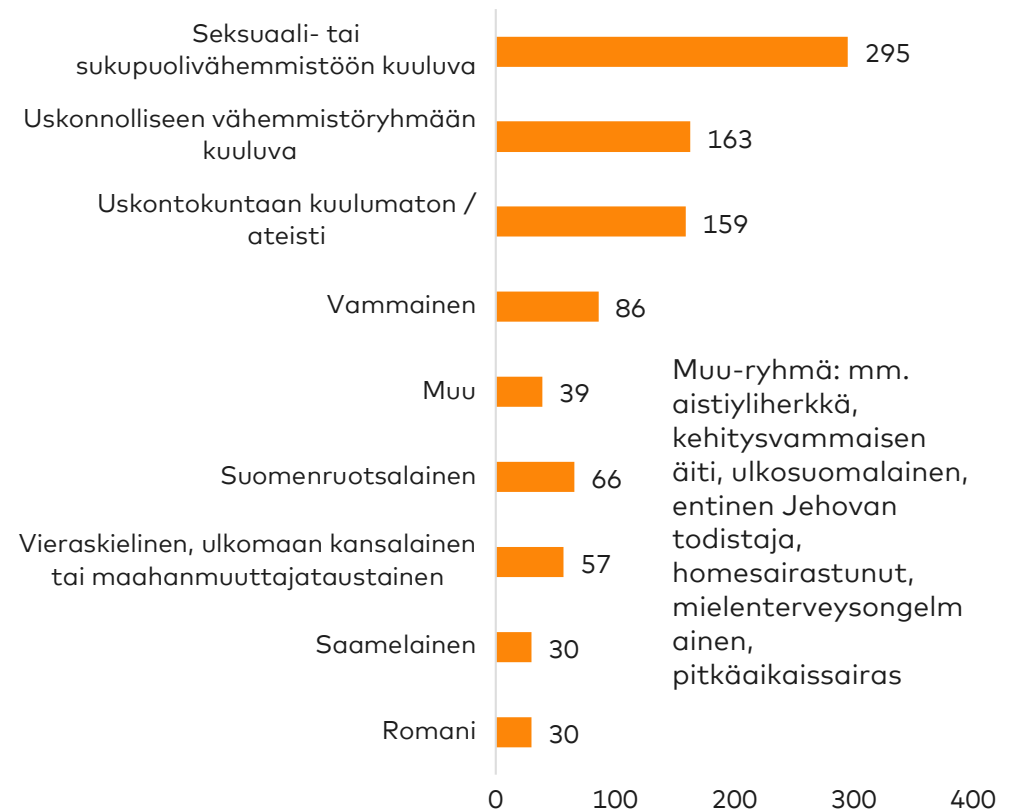
Kaikki kyselyyn vastanneet

KYSELYN VASTAAJAT

- Vastaajia pyydettiin kertomaan, mihin vähemmistöryhmään tai vähemmistöryhmiin he kuuluvat.
- Niiden vastaajien, jotka eivät kuuluneet yhteenkään selvityksen kohteena olevaan vähemmistöryhmään, vastaukset poistettiin vastausten joukosta.
- Yleisimmin vastaajat kuuluivat seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön, uskonnolliseen vähemmistöryhmään tai olivat uskontokuntaan kuulumattomia / ateisteja.
- Osa vastaajista ilmoitti kuuluvansa esitettyjen vähemmistöryhmien lisäksi johonkin muuhun vähemmistöryhmään. Näitä vastaajia oli 36. Heidän vastauksiaan on luokiteltu viereisessä kuvassa.

Eri vähemmistöryhmien vastaajamäärät
(vastaajilla oli mahdollisuus valita useampi kuin yksi vastausvaihtoehto)

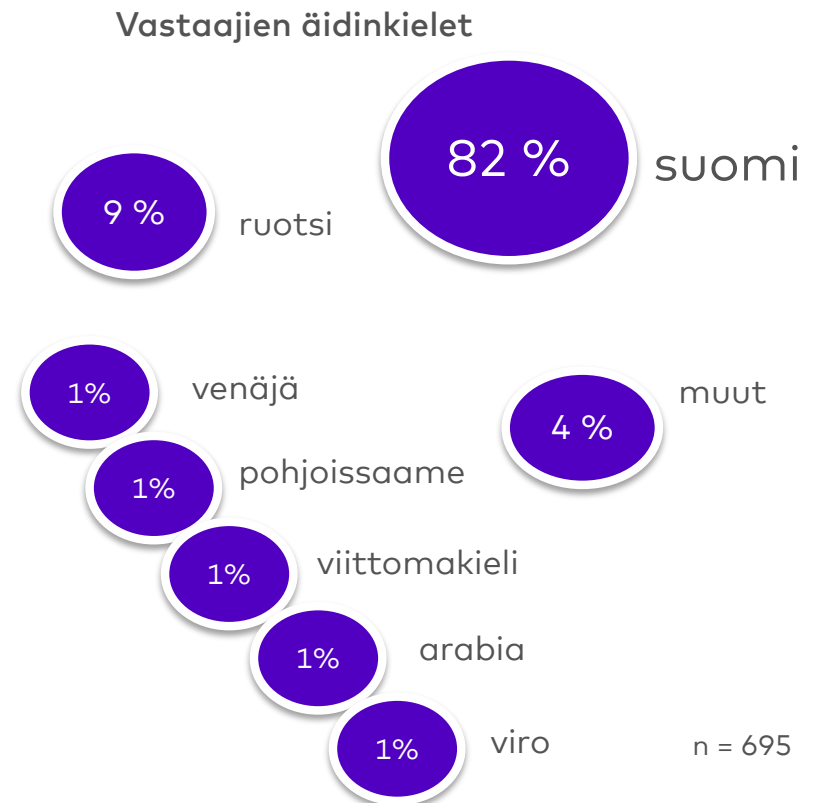
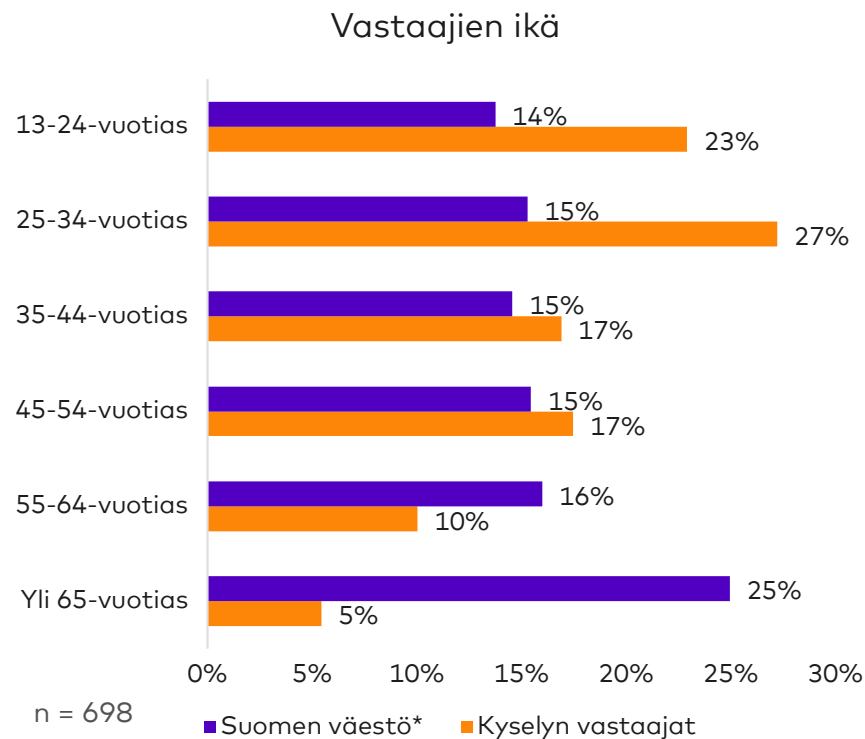

VASTAAJIEN TARKEMPI KUVAUS

Vähemmistöryhmä	Vastaajien tapa kuvailla itseään		
Vammaiset (vastaajia 86, vastaajilla oli mahdollisuus valita useampi kuin yksi vastausvaihtoehto)	Minulla on näkyvä fyysinen vamma50% Muu22% Vammani tulee ilmi puheessa21% Vammani tulee ilmi kirjoittaessa15% Näkövamma8% Kuulovamma5% Autismi3%		Muu: fyysinen vamma, diabetes, heikko toimintakyky, sairauskohtaiset, voimakas fyysinen kipu
Seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvat (vastaajia 295, vastaajilla oli mahdollisuus valita useampi kuin yksi vastausvaihtoehto)	Homo32% Biseksuaali26% Homoseksuaali25% Transsukupuolinen18% Lesbo17% Transmies16% Muu11%	Panseksuaali9% Transgender6% Queer6% Muunsukupuolinen5% Aseksuaali3% Transnainen2%	Muu: transvestiitti, intersukupuolinen, genderfluid, gay, demigender, nonbinary, muu /ei halua määritellä
Uskonnolliseen vähemmistöryhmään kuuluvat (vastaajia 163, vastaajilla oli mahdollisuus valita useampi kuin yksi vastausvaihtoehto)	Suomen Ortodoksinen kirkko: 55 % Katolinen kirkko Suomessa: 15 % Islamilaisseurakunta: 7 % Muu uskontokunta: 7 % Uskontokuntaan kuulumaton: 4 % Evangelis-luterilaisen kirkon herätysliike: 2 % Jehovan todistaja: 2 % Evangelis-luterilainen kirkko: 1 % Baptistiyhdyskunta: 1 % Muu luterilainen kirkko / liike / yhteisö: 1 % Muu Ortodoksinen kirkko: 1 % Suomen Vapaakirkko: 1 %		

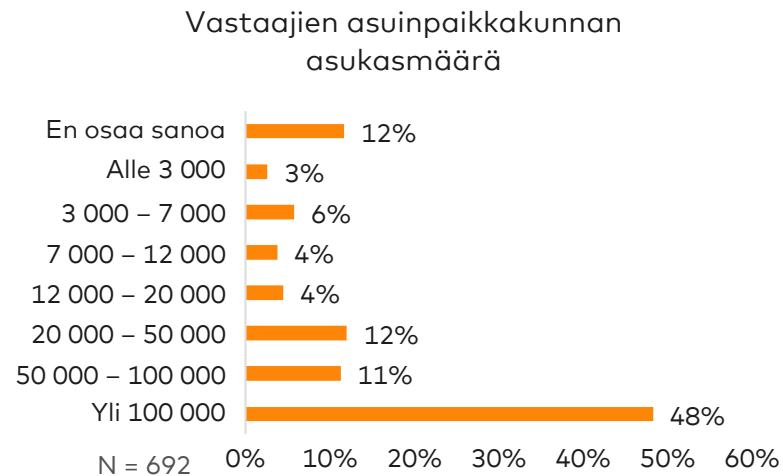
VASTAAJIEN SUKUPUOLI, IKÄ JA ÄIDINKIELI

- Kohderyhmän kuuluvista vastaajista naisia oli 361 (52 %), miehiä 270 (39 %) ja 66 oli muunsukupuolisia (9 %).
- 82 % vastaajista puhui äidinkielenään suomea. Vastaajat olivat nuorempia kuin Suomen väestö keskimäärin.

KYSELYYN VASTANNEIDEN ASUINPAIKAT

- Kyselyn vastaajissa korostuvat Uudellamaalla asuvat suhteessa todelliseen väestöjakaumaan.
- Kyselyn vastaajista 44 % asui Uudellamaalla, 9 % Pirkanmaalla, 8 % Varsinais-Suomessa ja 7 % Keski-Suomessa.
- Puolet vastaajista asui yli 100 000 asukkaan kaupungissa.

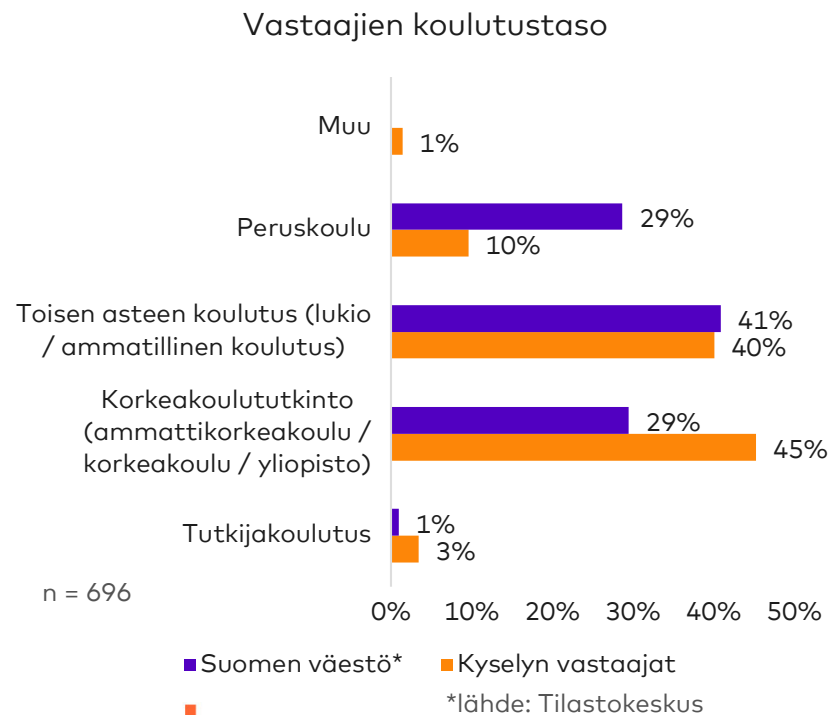

Maakunta	Kyselyn vastaajat (n = 686)	Todellinen väestöjakauma (yli 14-vuotiaat)*
Uudenmaan maakunta	44 %	30 %
Pirkanmaan maakunta	9 %	9 %
Varsinais-Suomen maakunta	8 %	9 %
Keski-Suomen maakunta	7 %	5 %
Pohjois-Pohjanmaan maakunta	5 %	7 %
Pohjois-Karjalan maakunta	4 %	3 %
Päijät-Hämeen maakunta	3 %	4 %
Pohjois-Savon maakunta	3 %	5 %
Lapin maakunta	2 %	3 %
Satakunnan maakunta	2 %	4 %
Kymenlaakson maakunta	2 %	3 %
Pohjanmaan maakunta	2 %	3 %
Etelä-Savon maakunta	2 %	3 %
Etelä-Pohjanmaan maakunta	2 %	3 %
Kanta-Hämeen maakunta	2 %	3 %
Etelä-Karjalan maakunta	2 %	2 %
Keski-Pohjanmaan maakunta	1 %	1 %
Kainuun maakunta	1 %	1 %

*lähde: Tilastokeskus

VASTAAJIEN KOULUTUSTAUSTA JA TYÖTILANNE

- Vastaajat olivat keskimäärin koulutetumpia kuin Suomen väestö. Heistä 45 % oli korkeakoulututkinto.
- Vastaajista 47 % oli työssä ja 25 % kävi koulua tai opiskeli. Opiskelijoiden osuus on suurempi kuin väestössä keskimäärin johtuen vastaajien nuoresta iästä. Vastaavasti eläkkeellä olevien osuus on vastaajissa keskimääräistä pienempi.

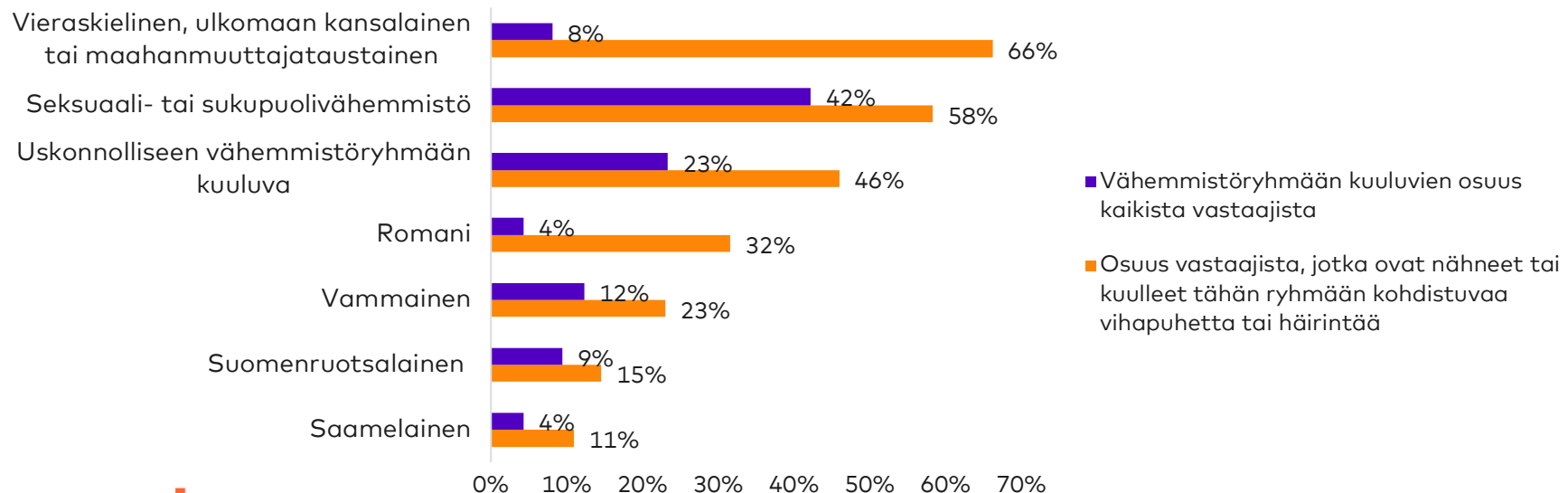

— 3 KOLMANSIIN OSAPUOLIIN KOHDISTUNUT VIHAPUHE JA HÄIRINTÄ

KOLMANSIIN TAHOIHIN KOHDISTUVA

- 583 vastaajaa oli nähnyt tai kuullut johonkin vähemmistöryhmään kuuluvaan henkilöön tai vähemmistöryhmään kohdistuvaa vihapuhetta tai häirintää viimeisen 12 kuukauden aikana.
- Näistä tapauksista kaksi kolmasosaa oli tunnistanut sen kohdistuneen vieraskielisiin, ulkomaan kansalaisiin tai maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin. Tämän vähemmistöryhmän osuus vastaajista on vain 8 %, joten ryhmään kohdistuvaa vihapuhetta tai häirintää ovat todistaneet pääosin muut vastaajat.
- Toiseksi yleisimmin vihapuhe tai häirintä oli kohdistunut seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin ja kolmanneksi yleisimmin uskonnollisiin vähemmistöryhmiin.

Muihin kuin itseen kohdistunut vihapuhe tai häirintä

— 4 KOHDERYHMÄN KOKEMUKSET VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ

OMAKOHTAISET KOKEMUKSET VIHAPUHEESTA TAI HÄIRINNÄSTÄ

i.	Omakohaisten kokemusten perusteet.....	18
ii.	Yleisyys.....	19
iii.	Tapahtumapaikat	20
iv.	Tapahtumatilanteet	21
v.	Tekijät	29
vi.	Vihapuheesta ja häirinnästä ilmoittaminen.....	31
vii.	Vihapuheen ja häirinnän vaikutukset.....	33

OMAKOHTAISTEN KOKEMUSTEN PERUSTEET

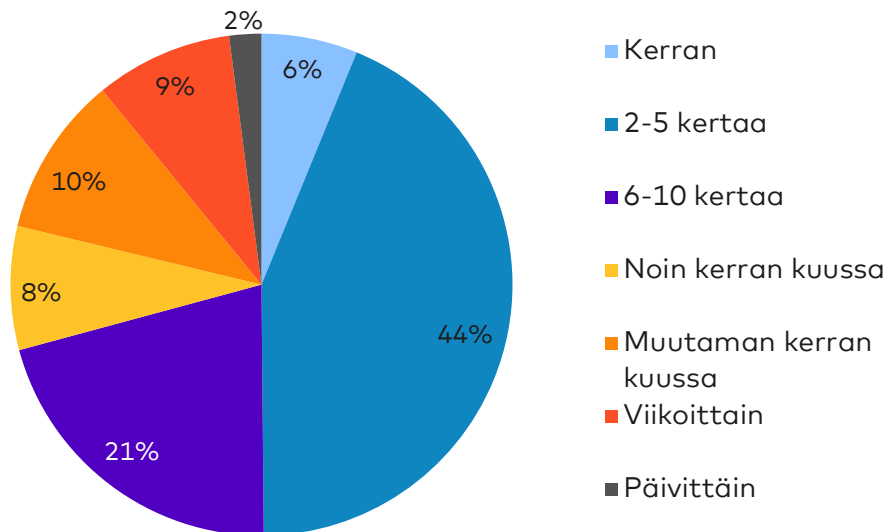
- Vastaajilla oli mahdollisuus kertoa, miksi he olivat omaan arvionsa mukaan kokeneet vihapuhetta tai häirintää. Heillä oli mahdollisuus valita useampi kuin yksi peruste.
- Yleisimmin syy oli se, että tekijä oletti vastaajan kuuluvan seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön (161 vastaajaa), uskonnolliseen vähemmistöryhmään (93 vastaajaa) tai olevan seurassa, jossa joku kuului vähemmistöryhmään (61 vastaajaa). **Vastausten määrä ei kerro kohderyhmien kohtaamasta vihapuheen ja häirinnän määrää vaan kuvaa tavoitettua vastaajajoukkoa.**

VIHAPUHEEN YLEISYYS

- Puolet vastaajista oli joutunut vihapuheen tai häirinnän kohteeksi 1-5 kertaa viimeisen 12 kuukauden aikana. Viidesosa oli kokenut vihapuhetta tai häirintää 6–10 kertaa.

Kuinka monta kertaa olet kokenut vihapuhetta tai häirintää viimeisen 12 kuukauden aikana?

Kohderyhmästä riippuen, 6–40 % kertoo kohdanneensa vihapuhetta tai häirintää useammin kuin kerran kuukaudessa.

Vähemmistöryhmäkohtaisesti tarkasteltuna kyselyyn vastanneista romanit ja vammaiset ovat kokeneet kohdanneensa vihapuhetta tai häirintää useimmin. Suomenruotsalaiset vastaajat ovat joutuneet kohteeksi harvemmin.

VIHAPUHEEN TAI HÄIRINNÄN TAPAHTUMAPAIKAT

10 yleisintä tapahtumapaikkaa, joissa vastaajat ovat kohdanneet vihapuhetta tai häirintää

Vähemmistöryhmät	Yleisin tapahtumapaikka
- Romanit - Vammaiset - Seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvat	Katu, parkkipaikka, puisto tai muu julkinen paikka
- Saamelaiset - Uskonnolliseen vähemmistöryhmään kuuluvat	Facebook
- Suomenruotsalaiset - Vieraskieliset, ulkomaan kansalaiset ja maahanmuuttajataustaiset	Julkinen kulkuneuvo

KOKEMUKSET VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ

- Yleisimmin vastaajat olivat joutuneet sanallisten loukkausten, häirinnän tai nöyryytyksen kohteeksi.
- Liki kaksi kolmasosaa oli kokenut nimittelyä ja vajaa puolet oli joutunut jatkuvien negatiivisten kommenttien kohteeksi.
- **Vammaisilla, vieraskielisillä, ulkomaan kansalaisilla ja maahanmuuttajataustaisilla, suomenruotsalaisilla sekä uskonnollisilla vähemmistöryhmillä** yleisintä oli sanallinen loukkaus, häirintä tai nöyryytys.
- **Saamelaisilla** yleisin tapahtumamuoto oli nimittely, sanallinen loukkaus, häirintä tai nöyryytys sekä jatkuvien negatiivisten kommenttien kohteeksi joutuminen.
- **Romaneilla** yleisintä oli nimittely.
- **Seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön** kuuluvilla yleisintä oli sukupuolittunut halventaminen.

KOKEMUKSET VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ

Seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvat

Avoimissa kommenteissa toistuivat seuraavat tapahtumatyypit:

- Julkisessa keskustelussa (kuten sanomalehdissä, keskustelupalstoilla tai politiikassa) käytävä keskustelu seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvista henkilöistä, jossa kohderyhmää ja sen oikeuksia panetellaan.
- Toisena tapahtumamuotona kyselyssä tunnistettiin suoraan vastaajiin kohdistuvaa huutelua, haukkumista ja vähättelyä joko tutuilta tai entuudestaan tuntemattomilta henkilöiltä.

"Paljon kuulee 'et sä voi olla tota sukupuolta koska se on ihan höpöhöpö juttu/kyllä sä tosta ulos kasvat/kyllä biologinen kello sun vanhentuessa hoitaa sitten hommat ja korjaa sut' ym. vähättelyä ja sanomisia ja lähinnä naureskellaan ja vitsaillaan"

"Kävellessä kadulla poikaystäväni kanssa joku pysäytti autonsa ja huusi 'kuolkaa vitun hintit!'"

"- - Netissä homoseksuaaleja pilkataan päivittäin, varmaan tälläkin hetkellä. Heti jonkun sopivan uutisen kommenttipalsta pursuaa halventavista kommenteista, ja niiden lukeminen todella ahdistaa. Eivät he juuri minusta puhu, mutta minun ryhmästäni.- -"

KOKEMUKSET VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ

Vieraskieliset, ulkomaan kansalaiset ja maahanmuuttajataustaiset

Avoimissa kommenteissa toistuivat seuraavat tapahtumatyypit:

- Vieraat ihmiset haukkuivat tai solvasivat, koska vastaajat puhuivat muuta kuin suomen kieltä
- Vieraat ihmiset käskivät vastaajia lähteä takaisin maahan, joista ovat tulleet.
Tähän saattoi liittyä myös uskonnon kyseenalaistamista ja solvaamista, jos tekijät tiesivät, että vastaaja kuului vähemmistöuskontoon (kuten ortodoksi, muslimi)

"Tausta: äitini ja isoisä sai Suomen kansalaisuuden -41. Yliopisto-opettaja nimitti minua venakoksi julkisesti tunnilla.- "

"Yleensä ollut verbaalista, harvemmin menee fyysiseksi - "

"- -16-vuotiaana ensimmäisen kerran fyysistä häirintää, naamalleni syljettiin. 17-vuotiaana huoriteltu ja uhkailtu "napilla otsaan" (hänen sanojaan lainaten), koska olen muslimi. 13-18 ikävuoden aikana on tullut jatkuvasti kommentteja jne., nykyään (olen nyt 18v) vielä useammin kuin ennen (lähes joka kerta kun ulos lähtiessä). - -"

KOKEMUKSET VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ

Vammaiset

Avoimissa kommenteissa vastaajat kertoivat seuraavista häirinnän ja vihapuheen muodoista:

- Näkyvän vamman omaavat ihmiset ovat joutuneet ilkeämielisen naurun ja pilkan kohteeksi.
- Tuntemattomat henkilöt, jotka haluavat auttaa heitä, tarttuvat luvatta vammaisiin fyysisesti.
- Lisäksi vammaiset kertoivat syrjinnästä työelämässä.
- Vastaajien joukossa oli myös henkilöitä, jotka olivat home- tai kosteusvauriopotilaita tai yliherkistyneitä kemikaaleille. Heidän osalta kokemusten kuvauksissa toistui pilkan kohteeksi joutuminen avunsaannin sijaan terveydenhuollon ammattilaisilta ja viranomaisilta.

"- - Vammaisuuteni takia työpaikalla esimiehen tuesta huolimatta työtoverit yrittävät järjestää potkuja vaikka suoriudun työstäni erinomaisesti."

"Olen kokenut loukkaavana ja turvattomuutta lisäävänä sen, että ihmiset 'auttaakseen' tarttuvat käsivarresta/hartioista kysymättä sopiiko niin tehdä tai tiedustelevat, minne olen menossa.--"

"- - Olen ollut sairauden takia koditon, nukkunut autossa ja parvekkeilla. Samaan aikaan TTL käskee vähättelemään sisäilmasta oirehtivien oireilua ja lähipiirini on uskonut sitä, mikä on johtanut kiusaamiseen - -"

KOKEMUKSET VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ

Suomenruotsalaiset

Avoimissa kommentteissa toistuivat samankaltaiset tapahtumat kuin vieraskielisillä:

- Vieraat ihmiset haukkuivat tai solvasivat, koska vastaajat puhuivat ruotsin kieltä
- Vieraat ihmiset käskivät lähtemään "takaisin Ruotsiin"
- Vastaajat kertoivat myös yleisemmin ruotsin kielen aseman sekä suomenruotsalaisten väheksynnästä.

"- - ruotsia puhuessani hurritellaan ja kehoitetaan puhumaan suomea tai muuttamaan pois.- -"

"- - Kahvilassa nuori suomenkielinen mies huusi äänekkäästi, niin että kaikki kuulivat, että meidän pitäisi palata takaisin Ruotsiin ja että me suomenruotsalaiset kansalaiset tulemme kalliiksi yhteiskunnalle. Kukaan kahvilassa ei noussut puolustamaan meitä. - -"

"Pilkkan kohteeksi johtuminen ja mielipiteen väheksyminen viitaten suomenruotsalaisen taustaani - -"

KOKEMUKSET VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ

Romanit

Avoimissa kommenteissa romanitaustaiset vastaajat toivat esiin seuraavia tilanteita:

- Alentava asenne romaneja kohtaan.
- Vieraiden ihmisten romaneihin kohdistuvat solvaukset ja haukkuminen siksi, että he ovat tunnistaneet vastaajat romaneiksi.
- Syrjintä työmarkkinoilla, julkisissa tiloissa ja palveluissa.

"Vartija seurasi kaupassa lakkaamatta. Kysyin suoraan, että miksi. Vastasi: koska ylemmältä taholta tullut käsky. (Eli myönsi rotusyrjintään syylistymisensä.) Toinen esimerkki työmarkkinoilta: Nimeni on jo ongelma ja romanihameet pilaavat viimeisetkin mahdollisuudet. 3. Esimerkki. Kävelimme 4-v tyttäreni kanssa käsikkäin kadulla, matkalla jouluostoksille. Valtaväestöön kuuluva mies suorastaan tunki eteeni, ja sanoi: 'Tosta pikkumannestakin tulee taatusti sossupummi.' - -"

" Alentavat katseet, vartijoiden seuraaminen kaupassa, nimittely. - -"

KOKEMUKSET VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ

Saamelaiset

Avoimissa kommenteissa vastaajat kertoivat seuraavista häirinnän ja vihapuheen muodoista:

- Valtaväestön puolelta saamelaisiin kohdistuva väheksyntä julkisessa keskustelussa tai henkilökohtaisella tasolla.
- Saamelaisen vähemmistöryhmän sisäiset ristiriidat, etenkin kysymys siitä, ketkä hyväksytään saamelaisiin kuuluviksi. Sellaiset henkilöt, jotka omasta mielestään ovat alkuperäisiä saamelaisia, pitivät loukkaavana sitä ettei heitä hyväksytä saamelaisten ryhmään.

"Jatkuva negatiivinen kirjoittelu ja nimittely, joka kohdistuu nimellä minuun ja saamelaisiin.

"Kokouksen päätteeksi valtaväestöön kuuluva sanoi minulle, että Saamelaiskäräjien avustaminen pitäisi lopettaa, koska siellä vain riidellään.--"

"- -Sosiaalisessa mediassa pilkataan suomalaisiksi toisten saamelaisryhmien taholta- -"

KOKEMUKSET VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ

Uskonnolliseen vähemmistöryhmään kuuluvat

Avoimissa kommenteissa vastaajat kertoivat seuraavista kokemustyypeistä:

- Ennakkoluulot ja -asenteet eri uskontoja kohtaan.
- Yksittäisenä ilmiönä nousi muiden kuin evankelis-luterilaiseen uskontoon kuuluvien kohtelu kouluissa, niin opettajien kuin oppilaiden näkökulmasta. Esiin nostetut epäkohdat liittyivät uskonnonopetuksen sekä muiden tilaisuuksien järjestämiseen.
- Lisäksi muutamat vastaajat kertoivat entisen uskonnollisen viiteryhmän taholta tapahtuvasta vihapuheesta tai eristämisestä sen jälkeen, kun he olivat eronneet ko. yhteisöstä.

"Uskonnottomat joutuvat välillä aivan käsittämättömiin tilanteisiin. Meidät koetaan jostain kumman syystä uhkana yhteiskuntajärjestykselle. Meidän moraaliamme ja inhimillisyyttämme kyseenalaistetaan.- -"

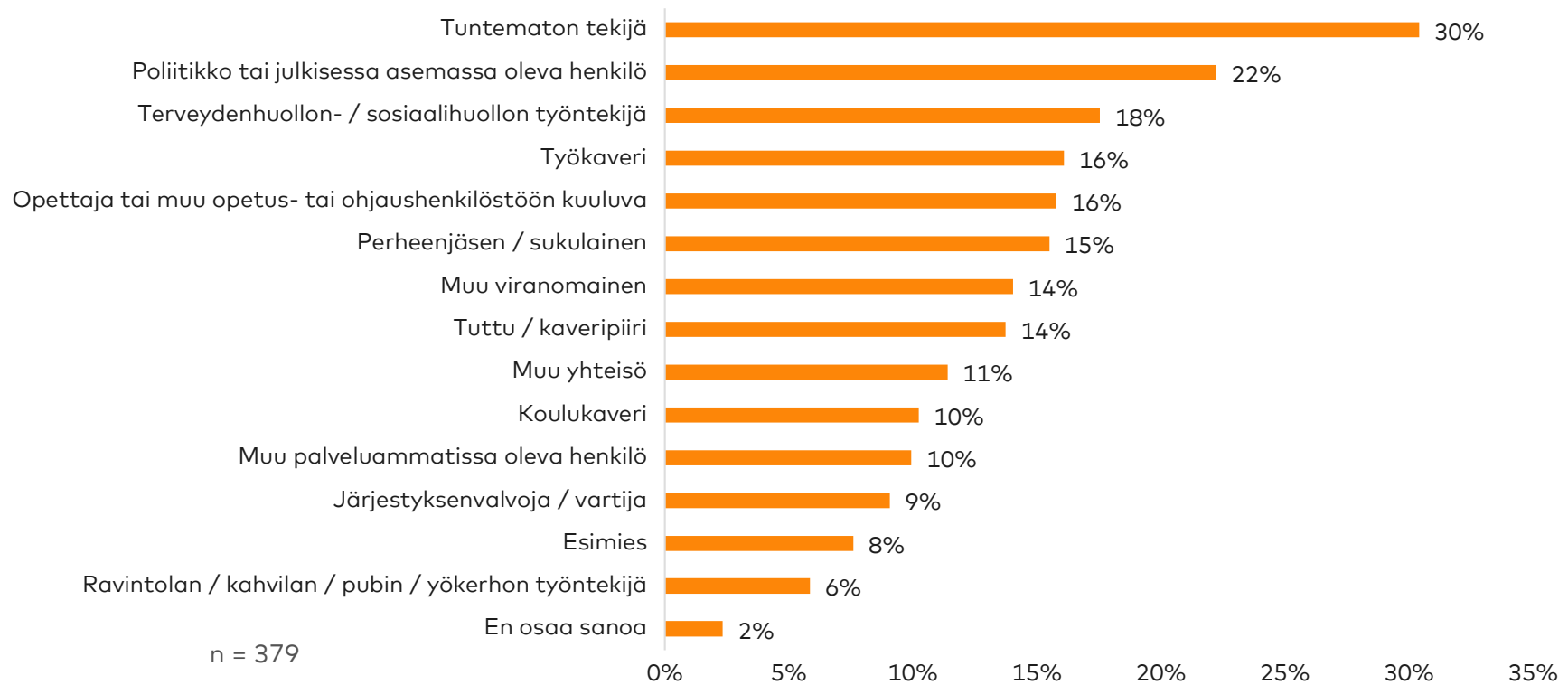
"- -Erityisesti ortodoksisuuteen liitettyt ennakkoluulot liittyvät varsinkin naisten ja sukupuolivähemmistöjen asemaan kirkossani. Oletus tuntuu olevan, että olen naisena alistettu ja vaiennettu yhteisössäni.- -"

"Useimmin vihapuhe kohdistuu vähemmistöryhmääni: uskonnollisesta yhteisöstä eronneet. Entisen yhteisöni jäsenet panettelevat, vähättelevät ja suoltavat loukkauksia yhteisöstä lähteneitä kohtaan julkisilla keskustelupalstoilla ja pyrkivät vaientamaan yhteisöön kohdistetut kriittiset mielipiteenilmaisut."

VIHAPUHEEN TAI HÄIRINNÄN TEKIJÄT

Yleisimmin vastaajat olivat kokeneet vihapuhetta tai häirintää tuntemattomalta tekijältä (30 %), poliitikolta tai julkisessa asemassa olevalta henkilöltä (22 %) tai terveydenhuollon / sosiaalihuollon työntekijältä (18 %).

Vihapuheen tai häirinnän yleisimmät tekijät

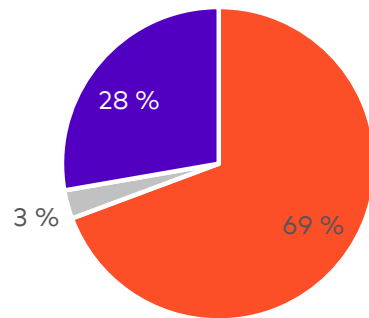
VIHAPUHEEN TAI HÄIRINNÄN YLEISIN TEKIJÄRYHMÄ VÄHEMMISTÖRYHMITTÄIN

VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ ILMOITTAMINEN

- Kaksi kolmasosaa vihapuhetta tai häirintää kokeneista ei ilmoittanut tapahtuneesta millekään taholle.
- Yleisin syy oli se, että vastaajat eivät uskoneet, että asialle olisi tehty mitään tai että sille olisi voitu tehdä mitään.

Ilmoititko vihapuheesta tai häirinnästä jollekin taholle?

■ En ■ En osaa sanoa ■ Kyllä

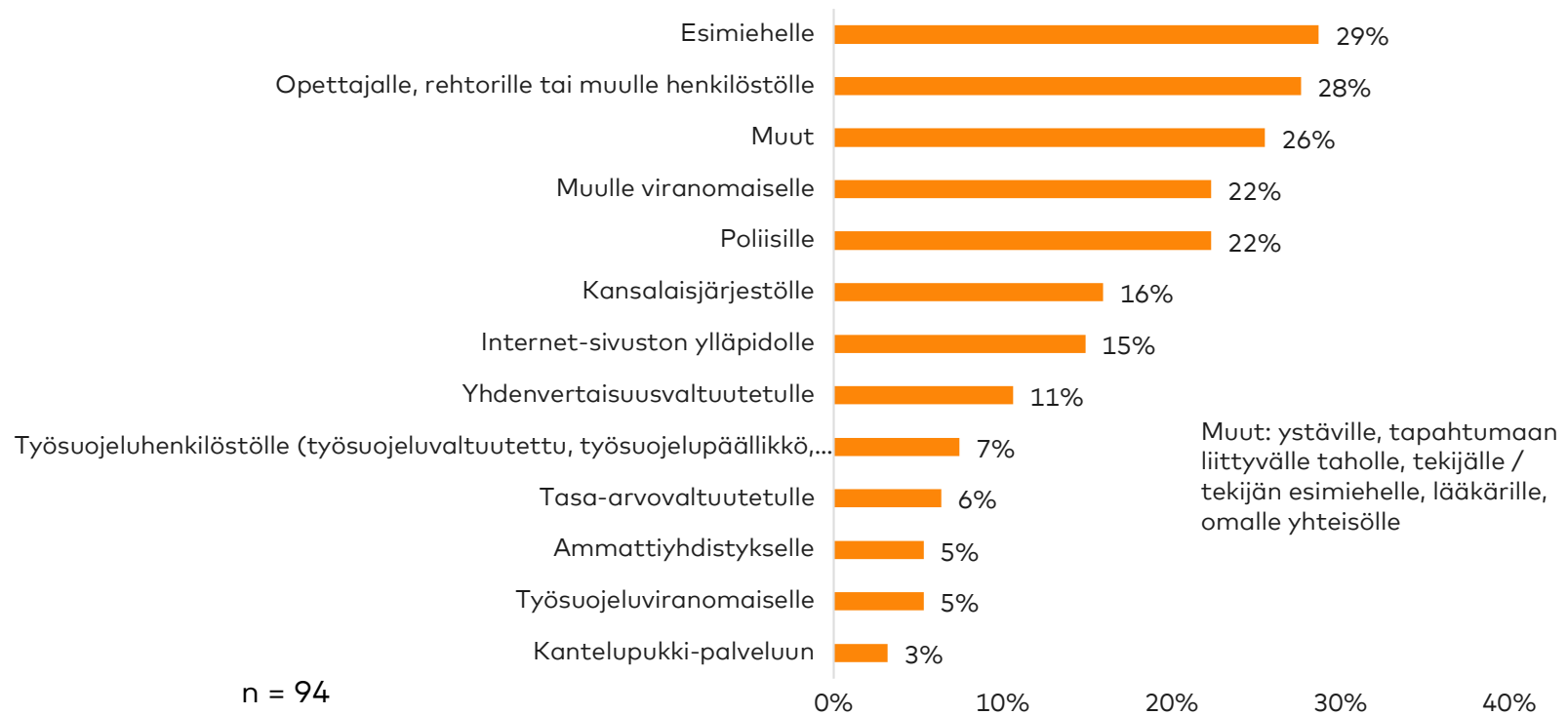
Miksi et ilmoittanut kokemastasi vihapuheesta tai häirinnästä?

VIHAPUHEESTA JA HÄIRINNÄSTÄ ILMOITTAMINEN

- Ne vastaajat, jotka olivat ilmoittaneet vihapuheesta tai häirinnästä jollekin taholle, olivat tehneet ilmoituksen yleisimmin esimiehelle, koulun henkilökunnalle tai poliisille tai muulle viranomaiselle.

Mille taholle ilmoitit häirinnästä tai vihapuheesta? Voit valita usemman kuin yhden vastausvaihtoehdon.

VIHAPUHEEN JA HÄIRINNÄN VAIKUTUKSET

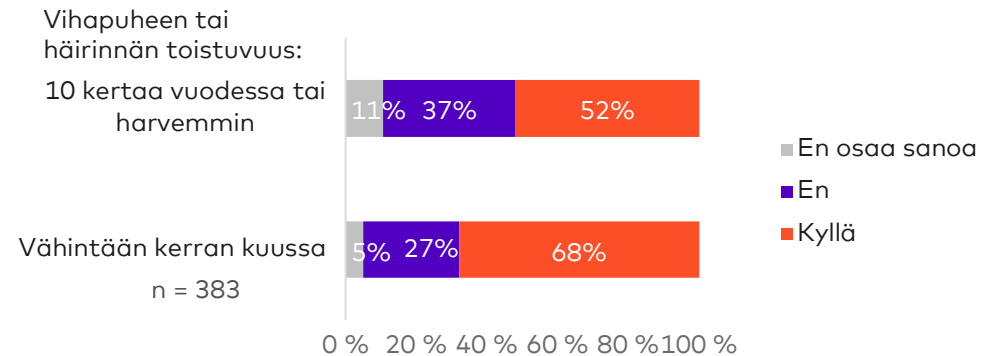
- Niistä vastaajista, jotka olivat joutuneet vihapuheen tai häirinnän kohteeksi, 58 % ilmoitti välttävänsä joitain paikkoja siinä pelossa, että he saattaisivat joutua vihapuheen tai häirinnän kohteeksi vähemmistöryhmään kuulumisen takia.
- Kolmasosa vältti vastaavasti liikkumista läheisten kanssa siksi, että he voisivat joutua häirinnän tai vihapuheen kohteeksi.
- Yleisimmin koetulla vihapuheella tai häirinnällä on ollut seurauksia yleiseen turvallisuudentunteeseen ja psyykkiseen terveyteen (noin puolet vastaajista).
- Vajaalla kolmasosalla vaikutukset ulottuivat viranomaisluottamukseen tai työssäkäyntiin / opiskeluun.

Mihin elämän osa-alueisiin koettu vihapuhe tai häirintä on vaikuttanut?	Osuus vihapuhetta tai häirintää kokeneista
Yleiseen turvallisuudentunteeseen	54 %
Psyykkiseen terveyteen	52 %
Viranomaisluottamukseen	31 %
Työssäkäyntiin / opiskeluun	30 %
Ystävyyssuhteisiin	23 %
Harrastamiseen	21 %
Asuinpaikan valintaan	20 %
Perhesuhteisiin	19 %
Uskonnon tai elämäntätömuksen harjoittamiseen	17 %
Fyysiseen terveyteen	14 %
Muu	9 %

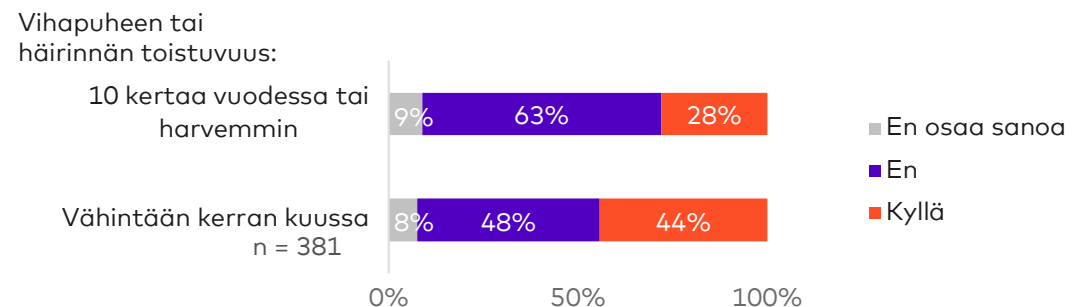
VIHAPUHEEN JA HÄIRINNÄN YLEISYYS JA VAIKUTUKSET

- Koettu vihapuhe ja häirintä toistuvuudella on merkitystä seurauksien kannalta. Ne vastaajat, jotka ovat joutuneet vihapuheen tai häirinnän kohteeksi vähintään kerran kuukaudessa, välttelevät useammin paikkoja siinä pelossa, että he voisivat joutua häirinnän tai vihapuheen kohteeksi vähemmistöryhmään kuulumisen takia kuin sellaiset vastaajat jotka ovat kokeneet näitä korkeintaan 10 kertaa vuodessa.
- Samoin nämä vastaajat välttävät useammin liikkumista vähemmistöryhmään kuuluvien läheistensä kanssa tai pyytävät läheisiään välttämään joitain paikkoja siinä pelossa että he voisivat joutua häirinnän tai vihapuheen kohteeksi.

Välttätkö joitain paikkoja siinä pelossa, että voisit joutua häirinnän tai vihapuheen kohteeksi vähemmistöryhmään kuulumisesi takia?

Välttätkö liikkumista läheistesi kanssa / pyydätkö läheisiäsi välttämään joitain paikkoja siinä pelossa, että sinä tai he voisivat joutua häirinnän tai vihapuheen kohteeksi vähemmistöryhmään kuulumisen takia?

VASTAAJIEN OMAT KERTOMUKSET VIHAPUHEEN JA HÄIRINNÄN VAIKUTUKSISTA

Vastaajilla oli mahdollisuus kertoa myös omin sanoin kokemansa vihapuheen tai häirinnän seurauksista kyselyvastauksessaan. Näitä kertomuksia on ryhmitelty alla.

1. Kokemukset vihapuheesta aiheuttivat monille kielteisiä tunteita kuten:

- Turvattomuuden tunnetta
- Yksinäisyyttä
- Pahaa ja ahdistunutta oloa
- Mielipahaa
- Riittämättömyyden tunnetta
- Stressiä
- Arvottomuuden tunnetta

2. Monien kohdalla vihapuhe tai häirintä on muuttanut vastaajien tapaa toimia:

- Paikkojen ja tilanteiden välttelyä
- Varovaisuutta sen suhteen, mitä uskaltaa sanoa; varuillaan olo
- Elinpiirin kaventuminen (harrastukset, liikkuminen eri paikoissa)

3. Vihapuheella tai häirinnällä on osalle vastaajista ollut myös terveydellisiä seurauksia:

- Masennusta
- Työuupumusta
- Unettomuutta

4. Monilla vihapuhe tai häirintä on vaikuttanut kielteisesti ystävyyssuhteisiin tai suhteisiin työpaikalla.

- Tämä on voinut liittyä esimerkiksi siihen, että kokemuksia vihapuheesta tai häirinnästä on kertynyt ystäväpiirissä tai työpaikalla.

5. Useat vastaajat kertoivat koetun vihapuheen tai häirinnän vaikuttaneen myös luottamukseen:

- Epäluuloisuus ja luottamuspula muita ihmisiä kohtaan
- Vähentänyt luottamusta yhteiskuntaan
- Lisännyt kokemuksia siitä, että yhteiskunta on epätasa-arvoinen vähemmistöjä kohtaan
- Luottamuksen väheneminen viranomaisiin tai instituutioihin kuten kouluihin tai oikeusjärjestelmään yleisesti

VASTAAJIEN OMAT KERTOMUKSET VIHAPUHEEN JA HÄIRINNÄN VAIKUTUKSISTA

6. Useat vastaajat kertoivat myös, että koetulla vihapuheella tai häirinnällä on ollut negatiivisia vaikutuksia heidän itsetuntoonsa.

- Lisäksi osa koki, että muut ihmiset näkevät, että heitä määrittää pääosin vähemmistöryhmään kuuluminen eikä heitä nähdä "kokonaisena" ihmisenä, joka on myös paljon muuta.

7. Joillekin vastaajille koettu vihapuhe tai häirintä on vaikuttanut koulunkäyntiin tai työskentelyyn:

- Jotkut vastaajat ovat keskeyttäneet vihapuheen tai häirinnän seurauksena opintonsa tai vaihtaneet koulua tai vastaavasti luopuneet työpaikasta tai vaihtaneet työpaikkaa.

8. Osalle vastaajista vihapuhe tai häirintä ei ole aiheuttanut mitään.

Edellä kuvatut seuraukset koskivat koko kohderyhmää. Alla kuvataan tarkemmin seurauksia, jotka esiintyivät erityisesti tietyllä vähemmistöryhmällä.

Vammaisten vastauksissa kerrottiin vaikeudesta liikkua julkisissa tiloissa, koska esteettömyys ei toteudu kunnolla. Lisäksi muutama vastaaja kertoi turvattomuuden tunteesta julkisilla paikoilla, koska eivät vammansa takia pysty puolustautumaan kunnolla.

Romaneilla korostuivat kielteiset kokemukset siitä, että he eivät voi vapaasti valita, missä paikoissa asioivat, koska heitä ei päästetä välttämättä sisään. Tähän liittyy myös luottamuspulaa erityisesti poliisia kohtaan, koska vastaajat kokevat, ettei poliisi aja tässä asiassa heidän etuaan.

KOHDERYHMÄKOHTAISET ERITYISPIIRTEET

Seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvat kertoivat moninaisista vihapuheen tai häirinnän seurauksista. Heillä lähiympäristön kielteiset asenteet voivat vaikuttaa ajankohtaan, jona he uskaltavat tulla kaapista ulos. Lisäksi osa vastaajista kertoi, etteivät he voi olla avoimesti oma itsensä tietyissä paikoissa, kuten työpaikoilla, koska pelkäävät tästä johtuvia reaktioita. Osa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvista ei uskalla näyttää julkisissa paikoissa hellyydenosoituksia, kuten pitää partneriaan kädestä vihapuheen tai häirinnän pelossa.

Muunsukupuoliset kertoivat lisäksi, että heidän on vaikea käyttää julkisia tiloja, jotka on sukupuolitettu miehille ja naisille (kuten uimahallit, julkiset vessat), sillä he kokevat, etteivät kuulu kummallekaan puolelle.

Uskonnollisesta vähemmistöryhmästä eronneet kertoivat, että entisen yhteisön taholta koettu vihapuhe ja karttaminen on aiheuttanut muun muassa arvottomuuden tunnetta sekä horjuttanut luottamusta viranomaisiin, koska siihen ei puututa. Luonnollisesti karttaminen on katkaissut myös siteet entisiin hyviin ystäviin ja sukulaisiin.

Lisäksi **uskonnottomat** kantoivat huolta lastensa kohtelusta kouluissa, jos nämä eivät osallistu koulun uskonnollisiin tapahtumiin kuten joulunviettoon.

Osa **suomenruotsalaisista** vastaajista ei uskalla aina puhua julkisissa paikoissa ruotsia, koska pelkäävät joutuvansa vihapuheen tai häirinnän kohteeksi.

VASTAAJIEN OMAT KERTOMUKSET VIHAPUHEEN JA HÄIRINNÄN VAIKUTUKSISTA

Osa vieraskielisistä, ulkomaan kansalaisista tai maahanmuuttajataustaisista koki, että he eivät voi vihapuheen tai häirinnän seurauksena tulla kokonaan osaksi suomalaista yhteiskuntaa, vaikka tosissaan yrittäisivät.

Saamelaisilla vastaajilla seuraukset olivat samankaltaisia kuin kuvattu edellä – kielteisiä tunteita ja vaikutuksia terveyteen.

Tällä ja seuraavalla sivulla esitetään valikoituja avoimia vastauksia kaikilta vastaajaryhmiltä.

"Negatiiviset kommentit aiheuttavat varpaillaan oloa. Se on sitä, että tiedät että jotkut ihmiset näkevät minut ensisijaisesti tämän identiteetin kautta, joka on heille negatiivinen"

"Jatkuva paskamyrsky ei houkuttele avaamaan suutaan, varsinkin kun tietää että osa siitä kohdistetaan myös läheisiini."

"Yleinen tunne siitä, etten ole yhtä hyvä tai arvokas kuin muut ihmiset vahvistui. Tuli ikävänä muistutuksena siitä, että jotkut ovat valmiita henkisesti tai fyysisesti vahingoittamaan minun kaltaisiani ihmisiä pelkästään omien ennakkoluulojensa perusteella."

"Pitkäaikaisen masennuksen läpikäyminen. Merkittäviä tekijöitä tälle olivat ihmisten asenteet, mielipiteet siitä, että en ole tasavertainen suomalainen heidän kanssa ja, että olen "pohja sakkaa", koska olen romani. - -"

VASTAAJIEN OMAT KERTOMUKSET VIHAPUHEEN JA HÄIRINNÄN SEURAUKSISTA

"Vuosikymmeniä jatkunut kohtaamani homoseksuaaleihin kohdistuva kategorinen pilkka, vähättely, inho ja vihapuhe on jättänyt jälkensä, se on selvä. Se on koetellut jaksamistani, vienyt elämänhalua ja -laatua, estänyt minua elämästä aidosti omana itsenäni. En ole kokenut mahdolliseksi tai suvaituksi pariutua tai hankkia lapsia. Työpaikalla konservatiivisella alalla en voi olla oma itseni. Jos olen joskus yrittänyt, se on aiheuttanut prosessin, jonka päätteeksi työsuhteeni on katkennut."

"Lapseni kokevat vihapuhetta ja häirintää useammin kuin itse koen. Tämä vaikuttaa siihen, että olen huolissani heidän turvallisuudestaan nykyisin enemmän."

"Eriarvoiseen asemaan joutuminen tilanteissa, joissa joudun väkisin (esimerkiksi työajalla, kouluajalla) osallistumaan muiden ihmisten uskonnon harjoittamiseen tai erottautumaan joukosta uskonnottomuuteni vuoksi."

"Itsevarmuuteni on karissut, enkä uskalla enää sanoa tai kertoa asioita tai ilmaista vähemmistöön kuulumiseni vuoksi."

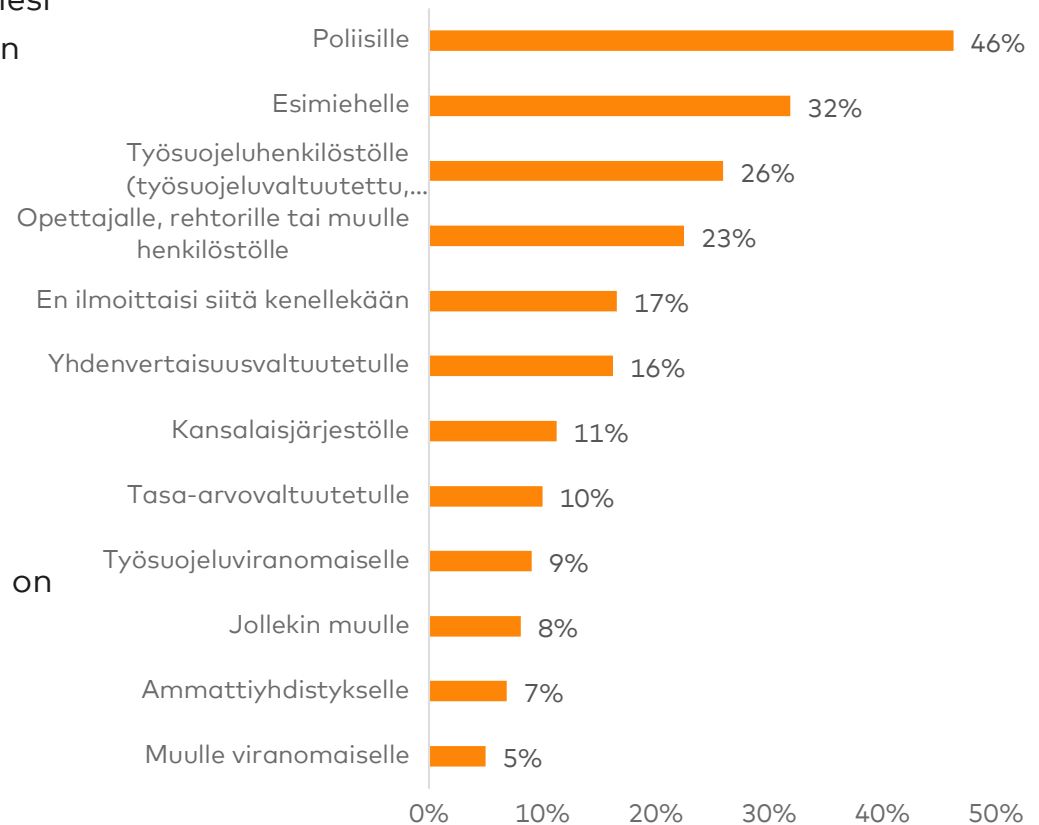
"En ole perheeni ja sukulaisteni kanssa tekemisissä jotka ovat jehovan todistajia. he eivät halua olla kanssani tekemisissä."

"Jouduin jäämään pitkälle sairauslomalle työsuhteessa tapahtuneen asiakkaiden tekemän häirinnän seurauksena ja tästä syystä sen jälkeen jättämään työtarjouksen väliin samalla työnantajalla. Aloitan mahdollisesti psykoterapian työterveyshuollon ehdotuksesta. Samanlaiseen työhön en voi palata tällä hetkellä."

VASTAAJAT, JOILLA EI OLE OMAKOHTAISTA KOKEMUSTA VIHAPUHEESTA TAI HÄIRINNÄSTÄ VIIMEISEN 12 KK:N AJALTA

- Niistä vastaajista, jotka eivät olleet kokeneet viimeisen 12 kuukauden aikana vihapuhetta tai häirintää, puolet (46 %) tiesi kenen puoleen kääntyisi, jos joutuisi näiden kohteeksi.
- Yleisimmin vastaajat arvioivat, että he kertoisivat tapahtuneesta poliisille ja toiseksi yleisimmin esimiehelle.
- 26 % arvioi, että ilmoittaisi työsuojeluhenkilöstölle tapahtuneesta vihapuheesta tai häirinnästä.
 - Kiinnostavaa on, että, että työsuojeluhenkilöstölle ilmoitti todellisuudessa vain 8 % niistä vastaajista, joilla tapahtumapaikkana on ollut työpaikka. Esimiehelle heistä ilmoitti alle viidennes. Työpaikoilla esimiesten rooli korostuukin tämänkaltaisten tilanteiden ratkaisemisessa.

Minne tai kenelle ilmoittaisit vihapuheesta tai häirinnästä?

— 5 JOHTOPÄÄTÖKSET

VIHAPUHEEN JA HÄIRINNÄN ILMENEMISMUODOT JA VAIKUTUKSET (1/2)

Johtopäätöslukuun on koottu selvityksen päätulokset ja tuotettu vertailutietoa vuoden 2015 kyselyyn. Kyselyn tuloksia tulkitessa tulee huomioida, että vastausten perusteella ei voi tehdä päätelmiä vihapuheen ja häirinnän yleisyydestä kohderyhmittäin. Sen sijaan tulokset kuvaavat laajemmin ilmiötä, ilmenemismuotoja ja vihapuheen ja häirinnän vaikutuksia kohderyhmään. Koska kyselyllä ei ole voitu tavoittaa täsmälleen samoja henkilöitä, tuloksia voi selittää myös valikoitunut vastaajajoukko. Laajemman tietopohjan saamiseksi kohderyhmäkohtaiset tuloksia peilataan muihin aiheita ja kohderyhmiä sivuaviin selvityksiin.

Kyselyyn vastanneista vähemmistöryhmään kuulumisen vuoksi vihapuheen tai häirinnän kohteeksi oli jouduttu viimeisen vuoden aikana yleisemmin 2–5 kertaa. Viidesosa oli kokenut vihapuhetta tai häirintää 6–10 kertaa. Osuudet vastaavat edellisen kyselyn tuloksia.

Myös vihapuheen ja häirinnän ilmenemismuodot ovat pysyneet samansuuntaisena edelliseen kyselyyn verrattuna. Yleisimmin kyselyn vastaajat olivat joutuneet sanallisten loukkausten, häirinnän tai nöyryytyksen kohteeksi (71 %), ja ilmenemismuodot vaihtelevat hieman kohderyhmittäin.

VIHAPUHEEN JA HÄIRINNÄN ILMENEMISMUODOT JA VAIKUTUKSET (2/2)

Tähän kyselyyn vastanneilla julkisilla paikoilla vihapuhetta tai häirintää kohdanneiden osuus on hieman pienempi suhteessa edellisen kyselyn tuloksiin, mutta erityisesti kokemukset Facebookissa ovat yhtä yleisiä.

Vihapuheella ja häirinnällä on eniten vaikutuksia yleiseen turvallisuuden tunteeseen. Vaikka vaikutus arvioitiin hieman pienemmäksi verrattuna edelliseen kyselyyn (54 % vrt. 61 %), johtopäätöksiä turvallisuuden tunteen muutoksesta on liian aikaista tehdä vastaajajoukon heterogeenisyyden vuoksi. Muuten vaikutukset arvioitiin lähestulkoon identtisiiksi edellisen kyselyn tuloksiin verrattuna: Lähes 60 % kertoi välttävänsä paikkoja siinä pelossa, että joutuu vihapuheen tai häirinnän uhriksi, noin puolet kertoi, että vihapuheella tai häirinnällä on vaikutuksia psyykkiseen terveyteen, ja lähes kolmannes kokee sillä olevan vaikutuksia viranomaisluottamukseen.

Seuraavaksi avataan kokonaisuutta eri vähemmistöryhmien osalta ja tuodaan kunkin osalta päähavaintoja tai huomioita liittyen eri tahojen tuottamaan kirjallisuuteen.

TARKASTELUJA VÄHEMMISTÖRYHMITÄIN

SUOMENRUOTSALAISET olivat mukana uutena kohderyhmänä tässä kyselyssä. Vuonna 2015 toteutetussa vastaavassa kyselyssä suomenruotsalaisia vastaajia oli mukana ns. muu vähemmistöryhmä -kohderyhmässä. Myös tuolloin korostui, että suomenruotsalaiset kielivähemmistönä kohtaavat monipuolista häirintää, vihapuhetta ja väkivallan pelkoa.

Nyt tehdyn kyselyn pienen vastaajamäärän takia ei voida tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä yleisyydestä, mutta tulokset antavat osviittaa siitä, ettei vihapuhe tai häirintä ole aivan yhtä yleistä kuin muilla vähemmistöryhmillä. Silti vaikutukset ovat moninaisia; mm. oman kielen ja identiteetin peittely, kun omaa äidinkieltä ei uskalleta puhua julkisesti tai eri palveluissa.

Oikeusministeriön toteuttamassa kielibarometrissä vuonna 2016 selvitettiin suomen- tai ruotsinkieliseen kielivähemmistöön kuuluvien kokemuksia häirinnästä tai syrjinnästä. Selvityksen perusteella lähes joka toinen ruotsinkielinen on kokenut joskus joutuneensa häirinnän tai syrjinnän kohteeksi arjessa kielensä vuoksi. Suomenkielisillä vastaava osuus oli noin joka viides. Selvityksen avovastauksissa on mainittu muun muassa julkiset kulkuvälineet ja muut julkiset tilat, joissa häirintää ja/tai syrjintää on tapahtunut. (Språkbarometern 2004–2016, 2016.) Yleisen kieli-ilmapiiirin on nähty kiristyneen. Toisaalta kiinnostavaa on, että esimerkiksi enemmistö suomenkielisistä haluaisi lisää vuorovaikutusta suomenruotsalaisten kanssa (Pitkänen ja Westinen, 2017).

TARKASTELUJA VÄHEMMISTÖRYHMITÄIN

SEKSUAALI- JA SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖÖN kuuluvien osalta vihapuheen ja häirinnän yleisin ilmenemismuoto oli niin tässä kuin syksyllä 2015 tehdyssä kyselyssä sukupuolittunut halventaminen ja tekijä oli useimmiten tuntematon. Neljänneksellä vastaajista vihapuheen tai häirinnän tapahtumapaikkana on ollut koulu tai oppilaitos. Laajempaan kontekstiin tulokset tulevat Kouluterveyskyselyn 2017 tulosten valossa: sateenkaarinuorten kokemukset kiusaamisesta ovat huomattavasti heteronuoria korkeammat (Luopa ym., 2017).

Kuten kaikilla kohderyhmillä, on havaittu ja koettu vihapuhe ja häirintä ollut osalla vastaajista suoraan henkilöön itseensä kohdistuvaa, mutta usein henkilöt kokevat niin ikään omaan vähemmistöryhmään kohdistuvien tekstien ja puheiden kohdistuvan myös itseensä. Verkossa tapahtuvan vihapuheen ilmenemisestä on tuoretta tutkimustietoa: Suomi24-keskustelupalstojen analyysissä (Jantunen, 2018) on toisaalta tarkasteltu seksuaaliryhmien vakiintuneita ilmauksia, toisaalta kielenkäyttöä lähestytään sosiaalisten, keskustelupalstan käyttäjien jakamien merkitysten kautta. Tulokset myös vahvistavat aiempia havaintoja: diskursseissa ilmenee voimakkaita, alatyylisiä ja aggressiivisia ilmaisuja, joita voidaan yhdistää myös vihapuheen piirteisiin. Homoseksuaalisuuden käsittely on keskusteluissa usein myös politisoitunutta ja uskonnollistunutta. Tutkijan mukaan on jossain määrin oireellista, että huolimatta keskustelupalstojen moderoinnista, niillä elää ja voi hyvin myös voimakas väkivalta- ja vihadiskurssi, josta osansa saavat seksuaalivähemmistöt.

TARKASTELUJA VÄHEMMISTÖRYHMITTÄIN

VAMMAISTEN henkilöiden kokema vihapuhe ja häirintä ilmenee osin, kuten muilla kohderyhmillä, sanallisina tekoina tuntemattomien taholta. Toisaalta niissä kuvastuu myös laajempia syrjintäkokemuksia.

Merkittävää on, että tämän kyselyn perusteella vihapuhetta ja häirintää kokeneista noin puolet ovat kohdanneet sitä terveyden- tai sosiaalihuollon työntekijän taholta ja neljäsosa muulta viranomaiselta. Reilulla neljänneksellä vastaajista tekijä on ollut tuntematon. Myös syksyn 2015 vastaavassa kyselyssä terveyden- tai sosiaalihuollon työntekijät olivat vihapuheen tai häirinnän tekijöinä kärjessä. Aineistossa nousivat esiin yleisemminkin syrjinnän kokemukset palvelutilanteissa.

Tuloksia on kiinnostava peilata yhdenvertaisuusvaltuutetun toteuttamaan, syrjintäkokemuksia käsittelevään selvitykseen, jonka verkkokyselyyn vastanneista 64 % kertoo kokeneensa syrjintää viimeisen vuoden aikana. Useimmin mainittuina syrjintäperusteina tuotiin esille vammaisuus, terveydentila sekä ikä. Vastaajista vain 40 % oli sitä mieltä, että tietää oikeutensa, jos kohtaa syrjintää tai häirintää. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2016). Kysymyksenasettelu poikkeaa hieman nyt toteutetusta kyselystä, jossa kohderyhmänä ovat vammaiset henkilöt, jotka ovat jo tunnistaneeet kohdanneensa vihapuhetta tai häirintää. Heistä myös n. 40 % kertoi ilmoittaneensa siitä jollekin taholle.

TARKASTELUJA VÄHEMMISTÖRYHMITÄIN

ROMANIT. Vihapuhetta ja häirintää kohdanneita romanitaustaisia vastaajia oli tässä kyselyssä vain 20, jolloin tulkintoja voidaan tehdä hyvin rajallisesti. Syksyn 2015 kyselyssä vastaajamäärä oli niin ikään alhainen, mutta aineistoa täydennettiin kohderyhmähaastatteluilla. Tulokset näyttäytyvät silti samansuuntaisina aikaisempien selvitysten kanssa: romanien kohtaama vihapuhe, häirintä tai selkeämpi syrjintä, liittyvät usein palvelutilanteisiin, ja tekijä on usein järjestyksenvalvoja tai esimerkiksi ravintolahenkilökuntaa. Tämän lisäksi viranomaisten taholta koettu häirintä tai syrjintä on yleisempää kuin tuntemattomilta tahoilta tullut, vaikka romanit kohtaavat yhtä lailla huutelua, nimittelyä ja väkivallan uhkaa. Selkein vihapuheen ja häirinnän vaikutus on luottamuksen heikentyminen viranomaisiin, kuten poliisiin, milloin on koettu, ettei asialle ole tehty mitään tai viranomaisten asenne on ollut jopa vähättelevä.

Romanien kokemaan vihapuheen ja häirinnän sekä eri elämänsaroilla kohdistuvan syrjinnän ehkäisyyn on esitetty tietoperustan kehittämistä vuonna 2018 julkaistussa Suomen romanipoliittisessa ohjelmassa (ROMPO) 2018-2022. Laajemmin tietoa tuotetaan myös Romanien valtakunnallinen hyvinvointitutkimuksen avulla (THL/Roosa)

TARKASTELUJA VÄHEMMISTÖRYHMITÄIN

ULKOMAAN KANSALAISILLA JA MAAHANMUUTTAJATAUSTAISILLA yleisin vihapuheen tai häirinnän muoto oli sanallinen loukkaus, häirintä tai nöyryytys. Kuten vuoden 2015 tuloksissa, ovat tämän kyselyn perusteella julkiset kulkuneuvot yhä tyypillisin tapahtumapaikka.

Vihapuheen tai häirinnän yleisyydestä on saatavissa tietoa laajemmasta EU-Midis II - tutkimuksesta (2017) – tutkimuksen mukaan 47 % Suomessa asuvista, Saharan eteläpuolelta tulevista afrikkalaistaustaisista henkilöistä oli kokenut vihapuhetta tai häirintää viimeisen 12 kuukauden aikana. EU-tasolla yleisempää se oli vain Tsekin tasavallan ja Kreikan romaneilla. EU-Midis II -tutkimuksen mukaan häirintää tai vihapuhetta oli keskimäärin kokenut Euroopassa 27 % etnisen taustan takia. Yleiseurooppalaisella tasolla vertailu vuoteen 2008 antaa merkkejä siitä, että Pohjois-Afrikan maista tulevien tilanne on heikentynyt.

SAAMELAISTEN tämän kyselyn tulokset valottavat tilannetta samansuuntaisesti kuin edellisessä kyselyssä, vaikka vastaajamäärä jäi pieneksi. Kyse on toisaalta vahvasti oman yhteisön sisällä käytävästä identiteetin määrittelystä, mutta myös ulkopuolelta tulevasta paineesta ja valtaväestön taholta koetusta vihamielisestä puheesta.

TARKASTELUJA VÄHEMMISTÖRYHMITÄIN

USKONNOLLISILLA VÄHEMMISTÖRYHMITÄIN kokemukset vaihtelevat jonkin verran uskontoryhmän tai vakaumuksen mukaan. Vihapuhetta tai häirintää tunnistetaan julkisen keskustelun tasolla ja poliitikkojen tai julkisessa asemassa olevien taholta. Osalla vihapuhetta tai häirintää esitetään myös oman tai entisen yhteisön sisältä, jolloin myös yhteisöstä eristäminen koetaan häirintänä tai vihapuheena.

Suomea koskevaa tietoa on saatavissa muslimivähemmistön osalta EU-Midis II -tutkimuksesta: 38 % muslimivastaajista arvioi, että Suomessa syrjintä uskonnon perusteella on yleistä. EU-maiden keskiarvo oli 58 % ja Ranskassa 75 %. Sen sijaan Suomen muslimeista hieman suurempi osuus (45 %) arvioi, että syrjintä etnisen taustan perusteella on yleisempää.

Nyt tehdyn kyselyn uskonnolliseen vähemmistöryhmään kuuluvista vastaajista, jotka ovat kokeneet vihapuhetta tai häirintää, 30 % on ilmoittanut siitä jollekin taholle. EU-Midis II -tutkimuksen tulos Suomen muslimien raportoimasta syrjinnästä antaa saman luvun. Tulos on siinä suhteessa positiivinen, että vaikka luku on pieni, on se silti EU-maista paras eli korkea ilmoittamiskynnys ei ole tyypillinen vain Suomelle. Suomen muslimivähemmistön tietoisuus syrjinnän ilmoituskanavista on kuitenkin eurooppalaisittain keskikastia.

LOPUKSI (1/3)

Vähemmistöryhmäkohtaiset tulokset vastaavat pitkälti edellistä kyselyä (2015). Vaikka tavoitettu kohdejoukko jäi edellistä kyselyä pienemmäksi eikä aineiston pohjalta voi tehdä yleistyksiä vihapuheen tai häirinnän yleisyydestä, vahvistavat tulokset vihapuheen ja häirinnän kohderyhmäkohtaisen ilmiön tunnistamista.

Maahanmuuttajiin tai vieraskielisiin kohdistuvaa vihapuhetta tai häirintää havainneiden osuus on hieman pienentynyt edelliseen kyselyyn nähden. Positiivisen tulkinnan mukaan se voi heijastaa sitä, että edellisen kyselyn aikaan, syksyllä 2015, asenneilmapiiri oli erittäin tulehtunut Suomessa johtuen Eurooppaa kohdanneesta pakolaiskriisistä.

Kysyttäessä kolmansiin osapuoliin kohdistuneesta vihapuheesta ja häirinnästä, listan järjestys vastaa edellistä kyselyä, vaikka prosenttiosuudet hieman vaihtelevat: Sekä vuoden 2018 että 2015 kyselyissä haavoittuvaisimmiksi ryhmiksi tunnistettiin maahanmuuttajat tai vieraskieliset, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ja uskonnolliset vähemmistöt. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen osalta tulokseen heijastuu osaltaan myös vähemmistöryhmän suuri osuus kyselyn vastaajista. Lisäksi tulokset peilaavat myös ihmisten tietoisuutta eri väestöryhmien kohtelusta ja siitä, miten vihapuhetta ja häirintää osataan tunnistaa. Mitä pienempi väestöryhmä on kyseessä, sitä vaikeampi tilanteita on myös todistaa. Siten se, että vain kolmannes on havainnut romaneihin kohdistuvaa vihapuhetta tai häirintää, viidennes vammaisiin ja noin joka kymmenes saamelaisiin, voi heijastaa pitkälti vähäisiä kosketuspintoja ko. vähemmistöryhmiin.

LOPUKSI (2/3)

Syrjinnän vaarassa olevia ryhmiä on kartoitettu eri tiedonkeruissa. Vertailukohteena voi pitää kyselyä seitsemän kaupungin asukkaille keväällä 2017: Vastaajat tunnistivat syrjinnän vaarassa oleviksi väestöryhmiksi erityisesti maahanmuuttajat, Suomen romanit ja ulkonäöltään kantaväestöstä erottuvat. Erittäin harva puolestaan tunnisti uskonnollisten vähemmistöjen, saamelaisten ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen riskin joutua syrjinnän kohteeksi. Kysymyksenasettelu oli laajempi, mutta heijastaa myös sitä, että vastaajat kuuluivat ns. valtaväestöön. "En osaa sanoa" vastanneiden osuus oli kaikissa kaupungeissa varsin suuri. (Oikeusministeriö, 2017.)

Suomessa puhutaan paljon vastakkainasettelun ja polarisaation kasvusta, mutta eri lähteet eivät kuitenkaan kiistattomasti tue tätä ilmiötä. Vihapuhe ja häirintä on tullut näkyvämmäksi ja kärjistynyt viime vuosina. Myös epäiltyjen viharikosten määrät kasvoivat vuonna 2015. Eri lähteiden perusteella suomalaisen enemmistön asenteet eivät ole kuitenkaan erityisesti jyrkentyneet entisestään. Yhteistä eri asenneilmapiiriä koskeville tutkimuksille on, että huomattavia eroja asennoitumisessa on havaittavissa naisten ja miesten, koulutustason ja ikäryhmien välillä. Keskeistä on myös se, ovatko eri taustaiset ihmiset ylipäänsä vuorovaikutuksessa keskenään: Asenteet ovat pääsääntöisesti sitä kielteisempiä, mitä kantasuomalaisempi ihmisten lähipiiri on (ks. lisää esim. Oikeusministeriö, 2017). Tuore väitöskirja verkkovihasta (Kaakinen 2018) osoitti puolestaan, että runsas sosiaalinen pääoma (eli runsaat ja tiiviit sosiaaliset verkostot) verkon ulkopuolella on yhteydessä siihen, että nuoret ja nuoret aikuiset ovat harvemmin verkkovihan tuottajia tai sen kohteita.

LOPUKSI (3/3)

Helsingin sanomien tekemässä gallupissa suomalaisista 67 prosenttia arvioi vuonna 2017, että rasismia ilmenee paljon tai melko paljon. Vuonna 2006 tulos oli neljä prosenttiyksikköä pienempi (virhemarginaali 3 %). Lukua voi pitää suurena. Koska vastanneet edustavat suurelta osin valtaväestöä, se, että rasismi tunnistetaan, on jossain määrin jopa positiivinen asia. Kansan arvot -tutkimuksen mukaan yhä useampi suomalainen tuomitsee rasismia, ja enemmistö (60 %) on valmis puuttumaan rasistiseen käytökseen (TAT 2016). Määrän tulisi luonnollisesti vielä kasvaa.

Vuoden 2015 jälkeen epäiltyjen viharikosten määrät laskivat taas vuonna 2016. Poliiseille annettavaa viharikoksiin liittyvää koulutusta on lisätty, ja tutkintaan on panostettu enemmän, mikä tulee näkymään todennäköisesti myös epäiltyjen internetissä tapahtuvien viharikosten lukumäärien kasvuna vastaisuudessa (Polamk 24.10.2017). Se, että asiasta puhutaan enemmän, lisää tietoisuutta ja voi myös vähentää vastakkainasettelua, jos se tehdään vuoropuhelua edistäen.

Sisäministeriön (2018) tilaamassa selvityksessä vihapuhe on tunnistettu suurimmaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi Suomessa, ja sen vaikutusten uskotaan kasvavan edelleen seuraavien vuosien aikana. Vihapuheen, häirinnän ja väkivallan taustalla oleva rasismi tai syrjintä lisää niin uhrien kuin tekijöiden ulkopuolisuutta, joka vuorostaan heikentää yhteiskuntaa kiinnittymistä ja lisää syrjäytymistä. Tätä estämään ehdotetaan tiedon lisäämistä eri väestöryhmien turvallisuudesta. Tiedon tuottamista ja toimia vuoropuhelun edistämiseksi tarvitaan.

LÄHTEET

- EU-MIDIS II (2017). Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Main results.
- Jantunen, J. (tulossa 2018). *Homot ja heterot* Suomi24:ssä: analyysi digitaalisista diskursseista. – *Puhe ja kieli* 1/2018.
- Kaakinen Markus. (2018). Disconnected Online. A social psychological examination of online hate. Tampereen yliopisto. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/103681/978-952-03-0767-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Luopa, P., Kanste, O., Klemetti, R. (2017): Toisella asteella opiskelevien sateenkaarinuorten hyvinvointi 2017. Kouluterveyskyselyn tuloksia. THL – Tutkimuksesta tiiviisti 25/2017
- Oikeusministeriö (2016). "Usein joutuu miettimään, miten pitäisi olla ja minne olla menemättä". Selvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin. Selvityksiä ja ohjeita 7/2016. Tekijät: Owl Group Oy, Korhonen, N., Jauhola, L. ja Oosi, O.
- Oikeusministeriö (2017). Miten meillä menee? Kartoitus väestösuhteiden tilasta Suomessa painopisteenä vastaanottokeskuspaikkakunnat. Oikeusministeriön julkaisu 32/2017. Tekijät: Owl Group Oy, Jauhola, L., Keinänen, J., Oosi, O. ja Roos, J.
- Polamk 24.10.2017. Tietoon tulleen viharikollisuuden määrä tasaantui: www.polamk.fi/polamk_tiedottaa/1/0/tietoon_tulleen_viharikollisuuden_maara_tasaantui_64810
- Pitkänen, V. ja Westinen, J. (2017). Puhut sie ruotsia? Tutkimus suomenkielisten asenteista ruotsin kieleen ja ruotsinkielisiin. E2.
- Språkbarometern 2004–2016 (2016). Forskningsrapport. Kielibarometri 2004–2016. Tutkimusraportti. Justitieministeriets publikation 52/2016
- Sisäministeriö 2018: Onko Suomi maailman turvallisimaa kaikille? Turvallisuuden toteutuminen eri sukupuolten ja väestöryhmien kannalta
- Suomen romanipoliittinen ohjelma (ROMPO) 2018-2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 3/2018
- TAT 2016: Taloudellisen tiedotustoimiston Kansan arvot –tutkimus –tiivistelmä: Tiivistelmä: <https://www.tat.fi/wp-content/uploads/2016/12/Kansan-arvot-2016-tutkimustiivistelma.pdf>
- Yhdenvertaisuusvaltuutettu (2016). "Vammaisena olen toisen luokan kansalainen." Selvitys vammaisten syrjintäkokemuksista arjessa. Oikeusministeriö ja syrjinnän seurantarajestelmä.

— LIITE 1 KYSELYLOMAKE

1. Mihin vähemmistöryhmään tai vähemmistöryhmiin koet kuuluvasi? (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon).

- Vieraskielinen (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi, saame tai viittomakieli), ulkomaan kansalainen tai maahanmuuttajataustainen
- Romani
- Saamelainen
- Suomenruotsalainen
- Vammainen
- Seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluva
- Uskonnolliseen vähemmistöryhmään kuuluva
- Uskontokuntaan kuulumaton / ateisti
- Muu, mikä?

2. Mitä on sukupuolesi?

- Nainen
- Mies
- Muu

3. Minkä ikäinen olet?

- Alle 13-vuotias
- 13-17-vuotias
- 18-24-vuotias
- 25-34-vuotias
- 35-44-vuotias
- 45-54-vuotias
- 55-64-vuotias
- Yli 65-vuotias

4. Mikä on äidinkielesi?

- Suomi
- Ruotsi
- Saame (pohjoissaame)
- Saame (inarinsaame)
- Saame (koltansaame)
- Venäjä
- Viro
- Englanti
- Somali
- Arabia
- Kurdi
- Kiina
- Albania
- Persia
- Thai
- Vietnam
- Turkki
- Espanja
- Saksa
- Romani
- Viittomakieli (Suomi)
- Viittomakieli (muu)
- Muu, mikä?

5. Mikä on asuinmaakuntasi?

- Uusimaa
- Varsinais-Suomi
- Satakunta
- Kanta-Häme
- Pirkanmaa
- Päijät-Häme
- Kymenlaakso
- Etelä-Karjala
- Etelä-Savo
- Pohjois-Savo
- Pohjois-Karjala
- Keski-Suomi
- Etelä-Pohjanmaa
- Pohjanmaa
- Keski-Pohjanmaa
- Pohjois-Pohjanmaa
- Kainuu
- Lappi
- Ahvenanmaa

6. Mikä on asuinkuntasi asukasmäärä?

- Alle 3 000
- 3 000 – 7 000
- 7 000 – 12 000
- 12 000 – 20 000
- 20 000 – 50 000
- 50 000 – 100 000
- Yli 100 000
- En osaa sanoa

7. Mikä on korkein suorittamasi koulutusaste?

- Peruskoulu
- Toisen asteen koulutus (lukio / ammatillinen koulutus)
- Korkeakoulututkinto (ammattikorkeakoulu / korkeakoulu / yliopisto)
- Tutkijakoulutus
- Muu, mikä?

8. Mikä alla olevista kuvaa parhaiten toimintaasi tällä hetkellä?

- Työssä (koko-aika / osa-aika)
- Yrittäjä
- Työtön
- Koululainen / opiskelija
- Työvoiman ulkopuolella (esim. hoidan lasta kotona)
- Varusmies / siviilipalvelusmies
- Eläkeläinen
- Muu, mikä?

9. Miten kuvailisit uskonnollista vakaumustasi tai mihin alla olevista ryhmistä koet kuuluvasi?

- Evankelis-luterilainen kirkko
- Evankelis-luterilaisen kirkon herätysliike
- Muu luterilainen kirkko / liike / yhteisö
- Suomen Ortodoksinen Kirkko
- Muu Ortodoksinen kirkko
- Jehovan todistaja
- Suomen Vapaakirkko
- Katolinen kirkko Suomessa
- Islamilaisseurakunta

9. Miten kuvailisit uskonnollista vakaumustasi tai mihin alla olevista ryhmistä koet kuuluvasi? (jatkoa edelliseltä sivulta)

- Suomen Helluntaikirkko
- Adventtikirkko
- Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen kirkko
- Baptistiyhdyskunta
- Metodistikirkko
- Juutalaisseurakunta
- Buddhalainen yhdyskunta
- Suomen Anglikaaninen kirkko
- Muu uskontokunta
- Uskontokuntaan kuulumaton

10. Kysymys VAIN seksuaali- tai sukupuolivähemmistöille: Mitä määrittelyä käytät itsestäsi mieluiten? (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.)

- Homoseksuaali
- Homo
- Lesbo
- Biseksuaali
- Transsukupuolinen
- Transvestiitti
- Transnainen
- Transmies
- Transgender
- Intersukupuolinen
- Muu, mikä?

11. Kysymys VAIN vammaisille: Miten kuvailisit vamman ilmenemistä? (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.)

- Minulla on näkyvä fyysinen vamma
- Vammani tulee ilmi puheessa
- Vammani tulee ilmi kirjoittamisessa
- Muu, mikä?

Havainnot vihapuheesta ja häirinnästä (muihin kuin itseen kohdistuvana)

12. Oletko nähnyt tai kuullut johonkin vähemmistöryhmään kuuluvaan henkilöön tai vähemmistöryhmään kohdistuvaa vihapuhetta tai häirintää viimeisen 12 kuukauden aikana?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa
- Selvitys vihapuheen ja häirinnän ilmenemisestä

13. Mihin vähemmistöryhmään häirinnän tai vihapuheen kohteeksi joutunut kuului? (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon)

- Vieraskielinen (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi saame tai viittomakieli), ulkomaan kansalainen tai maahanmuuttajataustainen
- Romani
- Suomenruotsalainen
- Vammainen
- Seksuaali- tai sukupuolivähemmistö
- Saamelainen
- Uskonnollinen vähemmistö
- Muu, mikä?

Omaakohtaiset kokemukset vihapuheesta tai häirinnästä

14. Oletko itse joutunut häirinnän tai vihapuheen kohteeksi viimeisen 12 kuukauden aikana?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Vastaajat, joilla ei ole omakohtaista kokemusta

15. Tietäisitkö kenen puoleen kääntyä, jos kohtaisit vihapuhetta / häirintää?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa
- Jos ilmoittaisit jollekin muulle, kenelle?

16. Minne tai kenelle ilmoittaisit vihapuheesta tai häirinnästä? (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.)

- Poliisille
- Yhdenvertaisuusvaltuutetulle
- Tasa-arvovaltuutetulle
- Esimiehelle
- Työsuojeluhenkilöstölle (työsuojeluvaltuutettu, työsuojelupäällikkö, muu luottamushenkilö)
- Työsuojeluviranomaiselle
- Opettajalle, rehtorille tai muulle henkilöstölle
- Muulle viranomaiselle
- Kansalaisjärjestölle
- Ammattiyhdistykselle
- En ilmoittaisi siitä kenellekään
- En osaa sanoa

Omakohtaiset kokemukset vihapuheesta ja häirinnästä

17. Miksi koet joutuneesi häirinnän tai vihapuheen kohteeksi? (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon). Koska tekijä oletti, että

- olen vieraskielinen, ulkomaan kansalainen tai maahanmuuttajataustainen
- suomenruotsalainen
- olen romani
- olen vammainen
- kuulun seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön
- olen saamelainen
- kuulun uskonnolliseen vähemmistöryhmään
- läheiseni (perheenjäsen, sukulainen, läheinen työtoveri tai ystävä) kuuluu vähemmistöryhmään
- olin seurassa, jossa joku kuului vähemmistöryhmään
- En osaa sanoa
- Jonkin muun syyn takia, minkä?

18. Kuinka usein olet kokenut joutuneesi vihapuheen tai häirinnän kohteeksi viimeisen 12 kuukauden aikana?

- Kerran
- 2-5 kertaa
- 6-10 kertaa
- Noin kerran kuussa
- Muutaman kerran kuussa
- Viikoittain
- Päivittäin

19. Minkä tyyppistä häirintää tai vihapuhetta olet kohdannut? (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon)

- Nimittely
- Kiusaaminen
- Ilkeämielisen naurun kohteeksi joutuminen
- Sanallinen loukkaus, häirintä tai nöyryytys
- Sukupuolittunut halventaminen (esim. "homottelu", "huorittelu", "transuksi" nimittely)
- Jatkuvien negatiivisten kommenttien kohteeksi joutuminen
- Eleet (esim. sormi- tai käsimerkit, osoittelu, ilmeet)
- Uhkaaminen ja uhkaava käyttäytyminen
- Uhkaus pilata maine ("mustamaalaus")
- Ilkivalta tai omaisuuteen kajoaminen
- Vaientaminen tai yhteiskunnalliseen osallistumiseen rajoittaminen
- Huomiotta tai esim. ryhmän ulkopuolelle jättäminen
- Fyysinen häirintä, loukkaus tai nöyryytys
- Muu, mikä?

20. Missä olet joutunut vihapuheen tai häirinnän kohteeksi? (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon). Tapahtumapaikat:

- Kotona / asuntolassa
- Jonkun muun kotona / asuntolassa
- Koulussa/ oppilaitoksessa / yliopistolla
- Työpaikalla
- Kahvilassa / ravintolassa / baarissa
- Autossa
- Julkisessa kulkuneuvossa
- Urheiluseurassa tai liikuntapaikassa

- Kadulla, parkkipaikalla, puistossa tai muussa julkisessa paikassa
- Muualla julkisessa tilassa tai rakennuksessa
- Sähköpostitse
- Facebookissa
- Twitterissä
- Instagramissa
- Muualla sosiaalisessa mediassa
- Julkisella keskustelupalstalla
- Omalla kotisivulla / yrityksen kotisivulla
- Valtakunnallisessa lehdistössä
- Paikallislehdistössä
- Televisiossa
- Radiossa
- Kirjeitse
- Muualla, missä?

21. Mitä sukupuolta tekijä tai tekijät olivat?

- Nainen
- Mies
- Muu
- Sekä nainen että mies
- En osaa sanoa

22. Mitkä vaihtoehdot kuvaavat tekijää tai tekijöitä parhaiten? Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

- Valtaväestöön kuuluva
- Omaan vähemmistöryhmään kuuluva
- Muuhun vähemmistöryhmään kuuluva
- Perheenjäsen / sukulainen
- Tuttu / kaveripiiri
- Työkaveri
- Koulukaveri
- Esimies
- Opettaja tai muu opetus- tai ohjaushenkilöstöön kuuluva
- Terveystieteidenhuollon- / sosiaalihuollon työntekijä
- Muu viranomainen
- Ravintolan / kahvilan / pubin / yökerhon työntekijä
- Järjestyksenvalvoja / vartija
- Muu palveluammattissa oleva henkilö
- Poliitikko tai julkisessa asemassa oleva henkilö
- Muu yhteisö
- Tuntematon tekijä
- En osaa sanoa
- Joku muu, kuka?

23. Voit halutessasi kertoa lisää kokemastasi vihapuheesta tai häirinnästä omin sanoin:

Vihapuheesta tai häirinnästä ilmoittaminen

24. Ilmoititko häirinnästä tai vihapuheesta jollekin taholle?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

25. Jos et ilmoittanut, miksi et? (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon)

- En tiennyt mihin ilmoituksen voi tehdä
- Käsittelin asian itse / se liittyi ystävään tai perheenjäseneseen
- Häirintä tai vihapuhe ei ollut tarpeeksi vakavaa / en tullut ajatelleeksi sen ilmoittamista
- En uskonut, että asialle olisi tehty mitään
- En uskonut, että asialle olisi voitu tehdä mitään
- Pelkäsin ilmoituksesta johtuvia negatiivisia seurauksia
- Joku esti tai halusi estää minua
- Häpesin tapahtunutta, en halunnut kenenkään tietävän
- Olin liian järkyttynyt ilmoittaakseni
- Ajattelin, että syy oli minun
- En halunnut syyllisen joutuvan vaikeuksiin
- Minua ei olisi uskottu
- Pelkäsin kielteistä reaktiota ilmoituksen yhteydessä
- Muu syy
- Jos muu syy, mikä?

26. Jos ilmoitit vihapuheesta tai häirinnästä, mille tahoille?

- Poliisille
- Yhdenvertaisuusvaltuutetulle
- Tasa-arvovaltuutetulle
- Esimiehelle
- Työsuojeluhenkilöstölle (työsuojeluvaltuutettu, työsuojelupäällikkö, muu luottamushenkilö)
- Työsuojeluviranomaiselle
- Opettajalle, rehtorille tai muulle henkilöstölle
- Muulle viranomaiselle
- Kansalaisjärjestölle
- Ammattiyhdistykselle
- Muulle, kenelle?

Vihapuheen ja häirinnän vaikutukset

27. Välttätkö joitain paikkoja siinä pelossa, että voisit joutua häirinnän tai vihapuheen kohteeksi vähemmistöryhmään kuulumisesi takia?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

28. Välttätkö liikkumista läheistesi kanssa / pyydätkö läheisiäsi välttämään joitain paikkoja siinä pelossa, että sinä tai he voisivat joutua häirinnän tai vihapuheen kohteeksi vähemmistöryhmään kuulumisen takia?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

29. Mihin seuraavista elämän osa-alueista kokemasi vihapuhe / häirintä on vaikuttanut? (Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.)

- Yleiseen turvallisuudentunteeseen
- Fyysiseen terveyteen
- Psyykkiseen terveyteen
- Työssäkäyntiin / opiskeluun
- Asuinpaikan valintaan
- Viranomaisluottamukseen
- Perhesuhteisiin
- Ystävyssuhteisiin
- Uskonnon tai elämäntätömuksen harjoittamiseen
- Harrastamiseen
- Muu, mikä?

30. Mitä vahinkoa / seurauksia vihapuheesta tai häirinnästä aiheutui sinulle tai läheisille? Pyydämme sinua tarkentamaan vastausta edelliseen kysymykseen omin sanoin:

Lopuksi

31. Muut kommentit tai palaute aiheeseen tai kyselyyn liittyen:

Kiitos vastauksistasi!